

V Bruseli 10. 9. 2020
COM(2020) 492 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Desiata správa o stave vykonávania a o programoch určených na vykonávanie (podľa
článku 17 smernice Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd)**

{SWD(2020) 145 final}

Obsah

ZHRNUTIE	2
1. POLITICKÝ KONTEXT	4
2. MIERA SÚLADU V EÚ	5
2.1. Trendy v oblasti súladu	6
3. STAV VYKONÁVANIA – VZDIALENOSŤ OD CIEĽA	7
3.1. Zber odpadovej vody	7
3.1.1. Individuálne alebo iné primerané systémy	8
3.2. Sekundárne alebo biologické čistenie	9
3.3. Náročnejšie alebo terciárne čistenie	10
3.3.1. Určenie citlivých oblastí členskými štátmi	11
4. NÁRODNÉ PROGRAMY NA REALIZÁCIU	13
5. PODPORA SÚLADU SO SMERNICOU	14
5.1. Financovanie a finančné investície	14
5.1.1. Stratégie financovania	14
5.1.2. Financovanie z prostriedkov EÚ	16
5.2. Presadzovanie právnych predpisov	16
6. VPLYV NA VODNÉ PROSTREDIE	17
7. ZÁVERY	17

ZHRNUTIE

Pri zabezpečovaní smerovania EÚ k ambícii nulového znečistenia, ktorá bola vyhlásená v európskej zelenej dohode¹, zohráva úlohu aj smernica o čistení komunálnych odpadových vôd.

Od členských štátov sa v nej vyžaduje, aby vo všetkých aglomeráciách (vo veľkých a v malých mestách, ako aj mestských sídlach) zabezpečili riadny zber a čistenie odpadových vôd, ktoré by inak znečisťovali rieky, jazerá a moria. Smernica o čistení komunálnych odpadových vôd tak zohráva kľúčovú úlohu v oblasti ochrany zdravia ľudí a udržaní celkovej odolnosti vodných ekosystémov. Významnú úlohu zohráva aj v obehovom hospodárstve, a to prostredníctvom opätovného využívania očistenej odpadovej vody a čistiarenskeho kalu, výroby energie z obnoviteľných zdrojov a recyklácie živín.

Toto je 10. dvojročná správa o vykonávaní smernice o čistení komunálnych odpadových vôd členskými štátmi a o ich investičných programoch. Vzťahuje sa na rok 2016 a zahŕňa viac ako 23 600 aglomerácií, v ktorých ľudia (a do istej miery aj priemysel) vytvárajú odpadové vody v objeme 612 miliónov populačných koeficientov (p. k.). Zber a čistenie komunálnych odpadových vôd sa za posledné desaťročie v EÚ zlepšili, pričom zber dosahuje mieru súladu so smernicou na úrovni 95 %, sekundárne (biologické) čistenie na úrovni 88 % a náročnejšie čistenie (odstraňovanie fosforu a dusíka) na úrovni 86 %. Úplný súlad so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd však zatiaľ nedosahujeme. V prípade niektorých členských štátov je vzdialenosť od cieľa stále výrazná. nezbiera sa 6,6 milióna p. k. (1 %) komunálnych odpadových vôd, viac ako 37 miliónov p. k. (6 %) zozbieraných odpadových vôd sa nečistí dostatočne dobre a nespĺňa normy na sekundárne čistenie a takmer 32 miliónov p. k. (8 %) nespĺňa normy na náročnejšie čistenie. Znamená to, že v EÚ existujú aglomerácie, v ktorých je potrebné vybudovať alebo zlepšiť infraštruktúru. Prípady porušovania smernice sa pri zistení nesúladu systematicky riešia.

Najväčšie výzvy pre odvetvie vodohospodárskych služieb predstavujú financovanie a plánovanie. Celkové investície potrebné na zabezpečenie súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd dosahujú podľa odhadov z roku 2016 na úrovni všetkých členských štátov (v tom čase vrátane Spojeného kráľovstva) výšku takmer 229 miliárd EUR. Podobne aj OECD odhaduje, že krajiny EÚ a Spojené kráľovstvo budú musieť v rokoch 2020 až 2030 vynaložiť ďalších 253 miliárd EUR na dosiahnutie a udržanie súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd. Súčasnú výdavku boli v množstve členských štátov vyhodnotenú ako príliš nízku na dosiahnutie a udržanie dlhodobého súladu².

Údaje z 10. správy sa použili nielen na analýzu vykonávania smernice, ale aj na jej hodnotenie. Smernica o čistení komunálnych odpadových vôd bola hodnotená na základe programu REFIT. Výsledky boli zverejnené v roku 2019³. V nadväznosti na výsledky

¹ Oznámenie Komisie, Európsky ekologický dohovor (COM/2019/640): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>.

² OECD 2020, *Estimating investment needs and financing capacities for water-related investment in EU member countries* (Odhad potrebných investícií a finančných kapacít na investície do vodohospodárstva v členských krajinách EÚ): https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/economics/OECD_study_en.htm.

³ Hodnotenie smernice o čistení komunálnych odpadových vôd [SWD(2019) 701]: <https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/pdf/UWWTD%20Evaluation%20SWD%20448-701%20web.pdf>.

hodnotenia začala Komisia posúdenie vplyvu, v rámci ktorého sa posúdia možnosti politiky s cieľom upraviť smernicu o čistení komunálnych odpadových vôd tak, aby bola vhodná pre budúcnosť.

1. POLITICKÝ KONTEXT

Pri zabezpečovaní smerovania EÚ k ambícii nulového znečistenia, ktorá bola vyhlásená v európskej zelenej dohode⁴, zohráva úlohu aj smernica o čistení komunálnych odpadových vôd⁵. Smernica o čistení komunálnych odpadových vôd predstavuje podľa rámcovej smernice o vode⁶ „základné opatrenie“. Zohráva významnú úlohu pri zlepšovaní stavu vodných útvarov v EÚ, čím prispieva k zlepšovaniu odolnosti ekosystémov a ochrane biodiverzity. V záujme splnenia náročnej výzvy spočívajúcej v dosiahnutí dobrého stavu vodných útvarov v EÚ najneskôr do roku 2027 sú veľmi dôležité účinný zber a čistenie komunálnych odpadových vôd. Dôležitá je aj pre ochranu zdravia ľudí. Na základe sledovania stavu odpadových vôd sa napríklad zisťoval výskyt ochorenia COVID-19 pred vypuknutím pandémie aj počas nej, pričom týmto postupom sa môže zabezpečovať aj včasné varovanie pre zdravotnícke orgány⁷.

Odvetvie vodohospodárskych služieb je pre európsku zelenú dohodu dôležité, pretože prostredníctvom neho sa plnia ambície EÚ v oblasti dosahovania klimateckej neutrality a odstraňovania znečistenia, pričom sa zároveň vytvárajú udržateľný rast a udržateľné pracovné miesta. Odvetvie odpadových vôd môže prispievať aj k obehovému hospodárstvu, a to prostredníctvom opätovného využívania očistenej odpadovej vody a čistiarenského kalu, výroby energie z obnoviteľných zdrojov a recyklácie živín.

Smernica o čistení komunálnych odpadových vôd predstavuje aj krok smerom k dosahovaniu cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja, a to najmä cieľa č. 6 týkajúceho sa zabezpečenia dostupnosti vody a sanitárnych opatrení pre všetkých⁸. Na celom svete nemá 2,4 miliardy ľudí (z toho približne 10 miliónov žijúcich v EÚ) prístup ku kvalitným sanitárnym zariadeniam. Z EÚ pochádza množstvo ekologických technológií a inovačných riešení pre odvetvie vodohospodárskych služieb na celom svete; 8 z 15 najväčších vodárenských spoločností na svete sídli v EÚ⁹.

V roku 2020 Komisia začala posúdenie vplyvu na účely posúdenia možností politiky s cieľom upraviť smernicu o čistení komunálnych odpadových vôd tak, aby bola vhodná pre budúcnosť. Uskutočňuje sa v nadväznosti na hodnotenie smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, ktoré sa vykonávalo súčasne s kontrolou vhodnosti rámcovej smernice o vode, jej dcérskych smerníc a smernice o povodniach v roku 2019.

⁴ Oznámenie Komisie, Európsky ekologický dohovor (COM/2019/640).

⁵ Smernica Rady o čistení komunálnych odpadových vôd (91/271/EHS): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1581334912523&uri=CELEX:01991L0271-20140101>.

⁶ Rámcová smernica o vode (2000/60/ES): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:02000L0060-20141120>.

⁷ <https://ec.europa.eu/jrc/en/science-update/call-notice-feasibility-assessment-eu-wide-wastewater-monitoring-system-sars-cov-2-surveillance>.

⁸ OSN, ciele udržateľného rozvoja: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/water-and-sanitation/> a <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/clean-water-and-sanitation>.

⁹ Hodnotenie smernice o čistení komunálnych odpadových vôd [SWD(2019) 701].

2. MIERA SÚLADU V EÚ

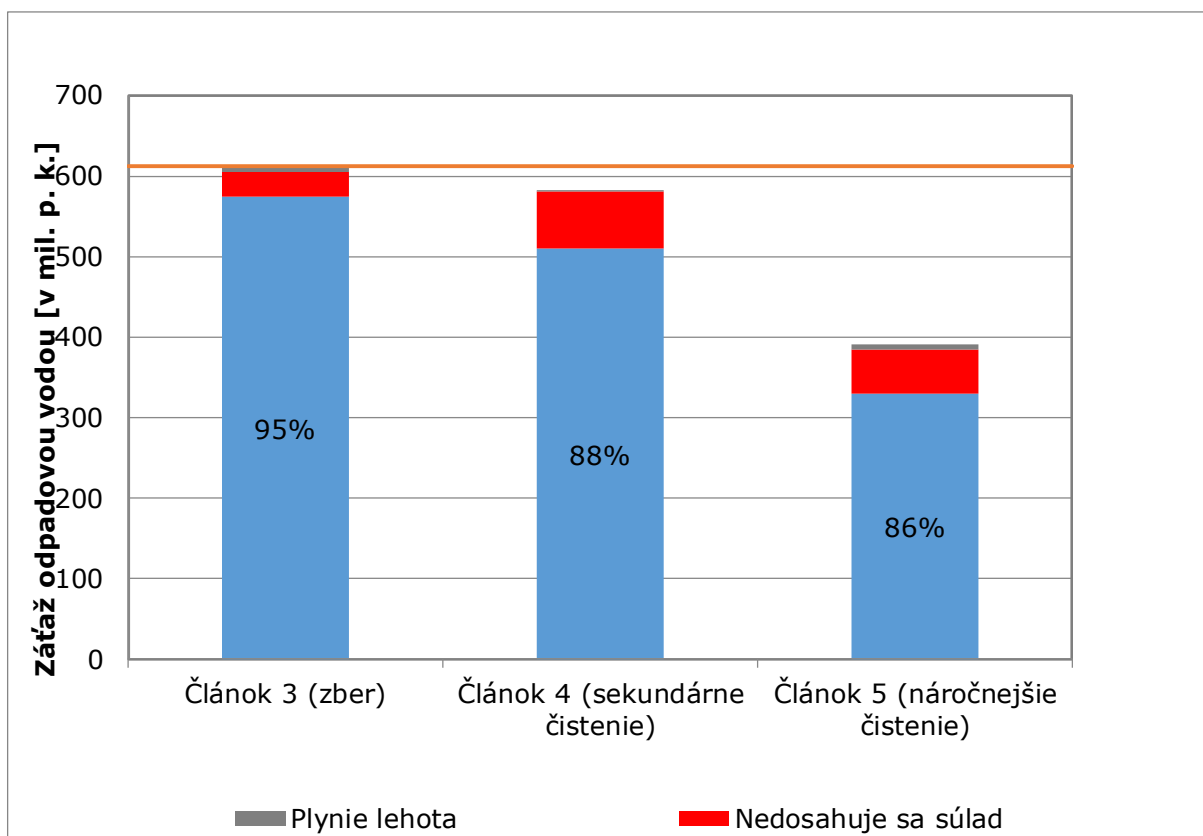
Toto je 10. dvojročná správa o vykonávaní smernice o čistení komunálnych odpadových vôd členskými štátmi a o ich investičných programoch.¹⁰ Obsahuje zhrnutie posúdenia údajov za rok 2016 na základe požiadaviek článkov 15 a 17 smernice o čistení komunálnych odpadových vôd.

Zber a čistenie komunálnych odpadových vôd sa zlepšili. Úplný súlad so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd na úrovni celej EÚ sa však ešte nedosiahol.

EÚ dosiahla v roku 2016 vysokú mieru súladu:

- na úrovni 95 % v prípade zberu (prostredníctvom zberných systémov a individuálnych alebo iných primeraných systémov – IAS),
- na úrovni 88 % v prípade sekundárneho čistenia (biologického),
- na úrovni 86 % v prípade čistenia, ktoré je náročnejšie ako sekundárne (najmä odstraňovanie dusíka a/alebo fosforu v aglomeráciách nad 10 000 p. k., ktoré vypúšťajú odpadovú vodu do citlivých oblastí a ich povodí).

Ako vyplýva z obrázka ďalej, všetku odpadovú vodu nie je potrebné čistiť podľa rovnakých noriem alebo požiadaviek článkov 4 a 5. Požadovaná úroveň čistenia závisí od veľkosti aglomerácie a citlivosti vody, do ktorej sa výtok vypúšťa.

¹⁰ Údaje za rok 2016 podľa smernice o čistení komunálnych odpadových vôd obsahujú aj údaje zo Spojeného kráľovstva. Neobsahujú však väčšinu údajov týkajúcich sa Chorvátska, na ktoré sa v roku 2016 ešte nevzťahovali povinnosti vyplývajúce zo smernice.

Obr. 1 – Miera súladu s článkami 3, 4 a 5 v EÚ v roku 2016 [percentuálny podiel záťaže odpadovou vodou v aglomeráciách, ktoré dosahovali súlad s daným článkom]

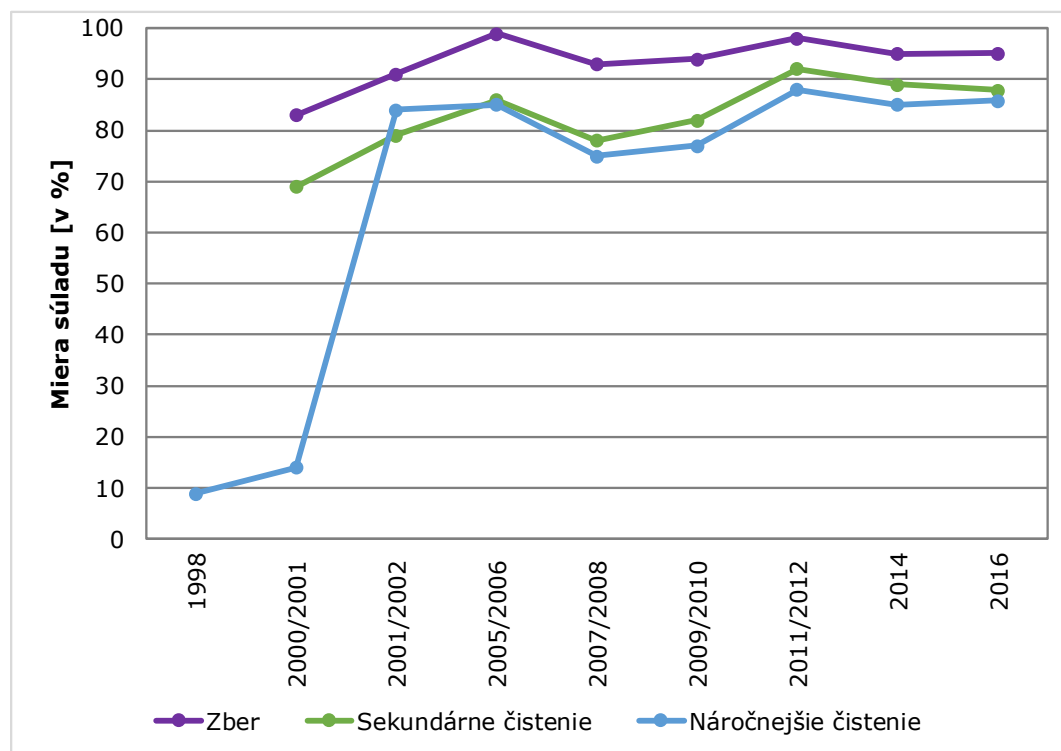
Zatiaľ nespracované údaje (označené sivou farbou) predstavujú prechodné obdobia uplatňované na odpadovú vodu, ktorá bola vytvorená v nedávno určených citlivých oblastiach. Miera súladu s článkom 5 obsahuje údaje z členských štátov, ktoré uplatňujú článok 5 ods. 4.

V roku 2016 členské štáty oznámili viac ako 23 600 aglomerácií s populačným koeficientom (p. k.) 2 000 a viac. Tieto aglomerácie vytvorili záťaž odpadovou vodou v objeme **612 miliónov** p. k., a to najmä z domácností. Do tohto objemu je však zahrnutá aj priemyselná odpadová voda a dažďová voda. Hoci je podiel priemyslu obmedzený, odpadová voda môže obsahovať znečisťujúce látky, ktoré sa nedajú účinne odstrániť v čistiarnach komunálnych odpadových vôd. V porovnaní s rokom 2014 sa objem vytvorených odpadových vôd zvýšil o 1,5 %. Čistiaca kapacita existujúcich čistiarní (783 miliónov p. k.) je vyššia ako záťaž odpadovou vodou, ktorá sa vytvára v súčasnosti, aby zvládali rôzne objemy záťaže prichádzajúce do čistiarní a aby sa prispôbili na zvládanie väčších objemov v budúcnosti.

Takmer 90 % záťaže odpadovou vodou na úrovni EÚ vzniká v aglomeráciách nad 10 000 p. e.; polovica pochádza z veľkých miest (52 % z aglomerácií nad 100 000 p. e.). Pre členské štáty to môže znamenať, že je potrebné zacieliť investície na infraštruktúru odpadových vôd vo väčších aglomeráciách (nad 10 000 p. e.), ktorá nedosahuje súlad so smernicou.

2.1. Trendy v oblasti súladu

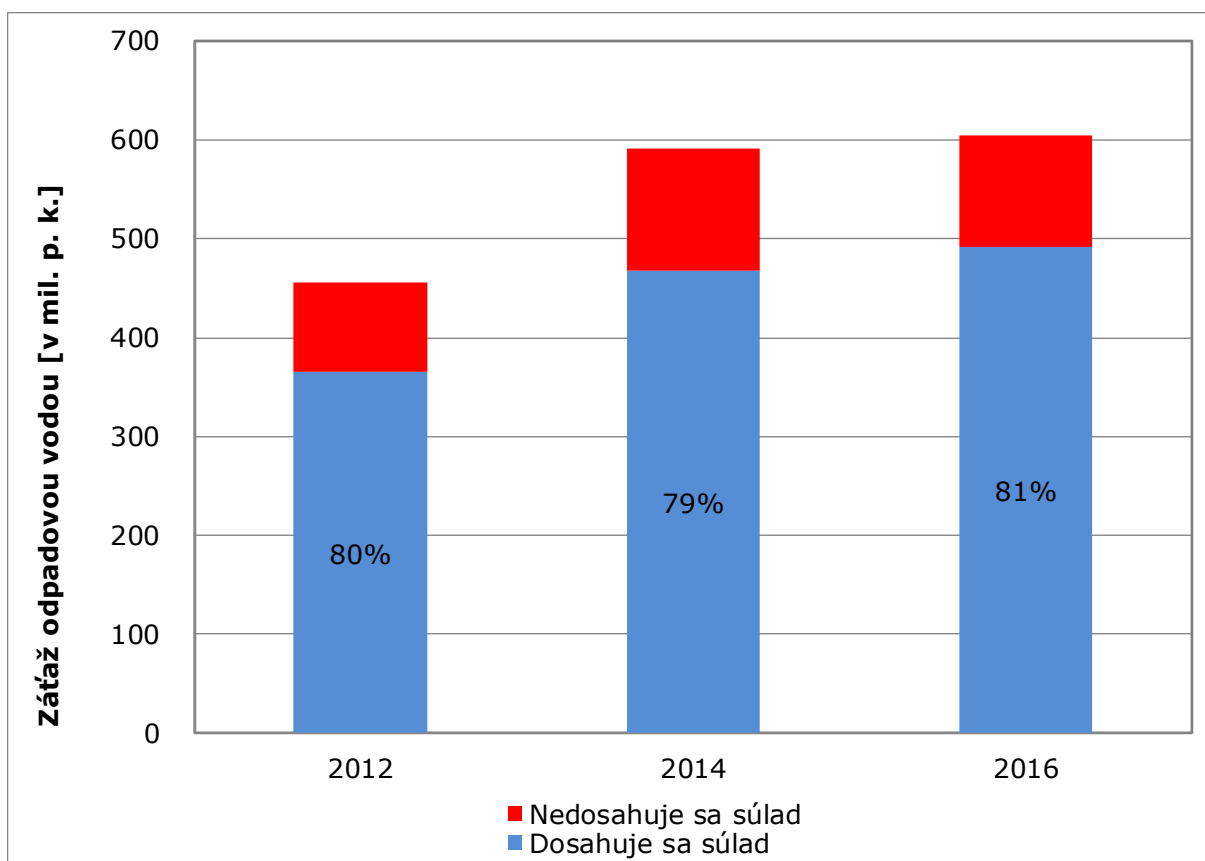
Od prijatia smernice o čistení komunálnych odpadových vôd sa dosiahol významný pokrok pri jej vykonávaní a v miere súladu s článkami 3, 4 a 5.

Obr. 2 – Historické trendy v miere súladu s článkami 3, 4 a 5 (1998 – 2016)

V posledných rokoch sa úroveň súladu stabilizovala. V roku 2016 sa miera súladu s článkom 3 udržala na rovnakej úrovni ako v roku 2014, zatiaľ čo miera súladu s článkom 4 sa o 1 % znížila a miera súladu s článkom 5 sa o 1 % zvýšila. Údaje za rok 2016 poskytujú komplexnejší prehľad ako údaje za rok 2014, pretože viaceré členské štáty (napr. Poľsko, Maďarsko a Slovinsko) mali v roku 2016 konečné lehoty na dosiahnutie súladu. Pri výpočte miery súladu sa teda zohľadňovali viaceré údaje.

Hodnoty mier súladu s článkami 3, 4 a 5 sú skombinované tak, aby tvorili jediné číslo. Celková miera súladu v EÚ sa zvýšila a v roku 2016 dosiahla úroveň 81 %.

Obr. 3 – Miera súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd v EÚ, 2012 – 2016 [percentuálny podiel záťaže odpadovou vodou v aglomeráciách, ktoré v dotknutom roku spĺňali normy]. *V stĺpci za rok 2012 sa uvádzajú údaje za roky 2010 – 2012.

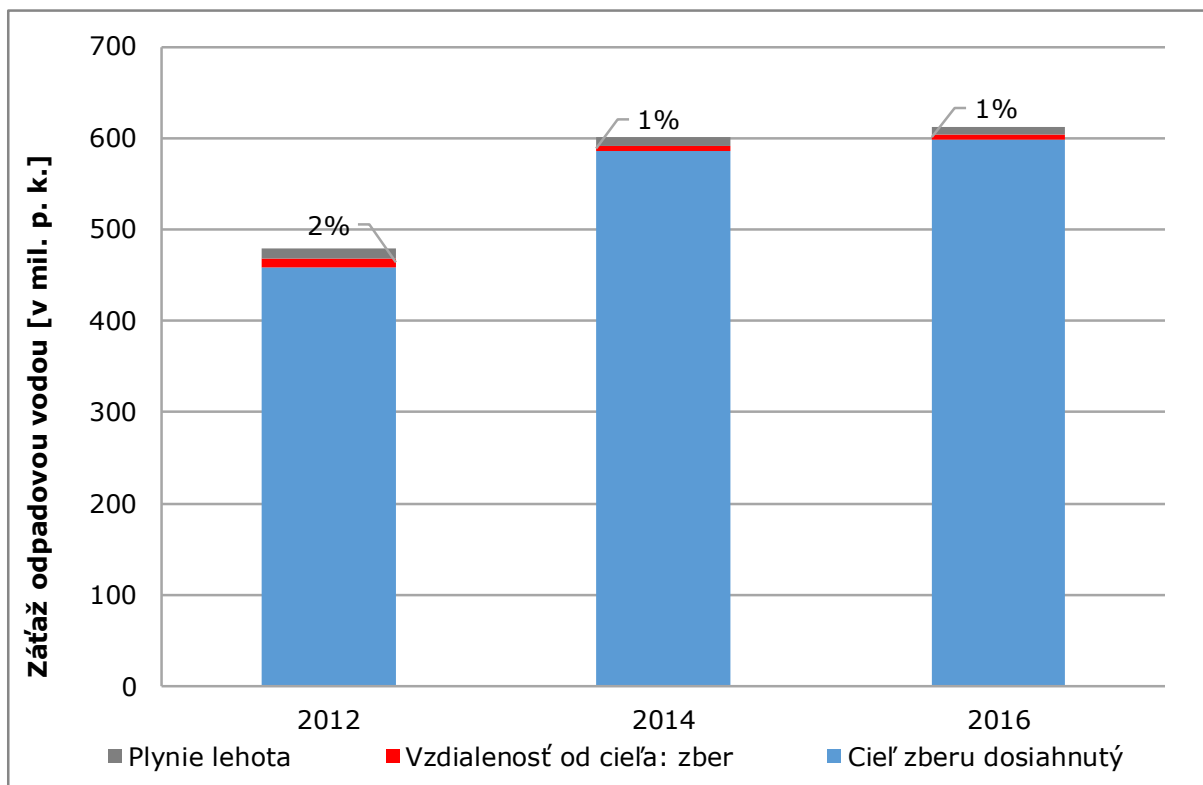
3. STAV VYKONÁVANIA – VZDIALENOSŤ OD CIEĽA

„Vzdialenosť od cieľa“ je ukazovateľ miery úsilia, ktoré je ešte potrebné na splnenie noriem stanovených v smernici o čistení komunálnych odpadových vôd.

3.1. Zber odpadovej vody

- Zostáva odvieť 1 % záťaže odpadovou vodou (približne **6,6 milióna p. k.**).

V roku 2016 sa v EÚ¹¹ neodvážalo takmer 6 605 000 p. k. odpadových vôd vytvorených v aglomeráciách, ktoré dosahujú súlad so smernicou, a aj v tých, ktoré ho nedosahujú. Z nasledujúceho obrázka vyplýva, že vzdialenosť od cieľa je pomerne malá.

Obr. 4 – Vzdialenosť od cieľa v prípade zberu odpadových vôd v EÚ v rokoch 2012 – 2016 [percentuálny podiel záťaže odpadovou vodou vo všetkých aglomeráciách; táto záťaž nespĺňala v dotknutom roku kritériá súladu]

Na obr. 4 nie je znázornený celý prehľad, pretože do výpočtu vzdialenosti od cieľa zberu nebolo zahrnutých viac ako 8 300 000 p. k., teda objem záťaže odpadovou vodou s lehotami stanovenými na rok 2016¹².

3.1.1. Individuálne alebo iné primerané systémy

Z hodnotenia REFIT a z údajov vykázaných členskými štátmi podľa rámcovej smernice o vode vyplýva, že v mnohých oblastiach vyvíjajú necentralizované sanitačné systémy (známe ako IAS¹³) veľký tlak na vodné útvary. Komisia vyšetruje, či sú v členských štátoch,

¹¹ Členské štáty vrátane Spojeného kráľovstva, ktoré bolo vo vykazovacom období ešte členským štátom.

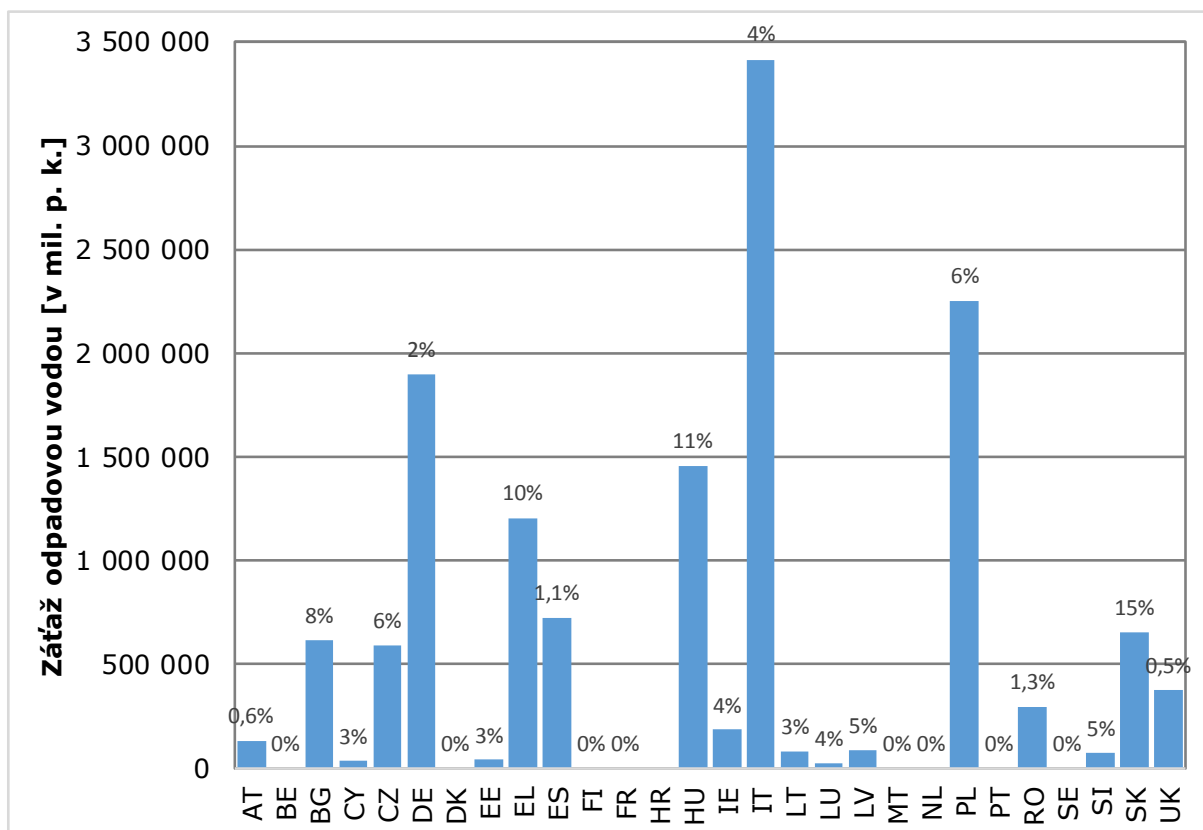
¹² Ide o prechodné obdobia uplatňované na nedávno určené citlivé oblasti.

¹³ Článok 3: Tam, kde nie je vytvorenie zberného systému opodstatnené buď kvôli tomu, že by nepredstavoval prínos pre životné prostredie, alebo by vyžadoval rozsiahle náklady, použijú sa individuálne systémy alebo iné primerané systémy dosahujúce rovnakú úroveň ochrany životného prostredia.

ktoré tieto systémy intenzívne využívajú, splnené podmienky na ich prevádzku (registrácia, povolenia, monitorovanie a inšpekcie)¹⁴.

Na nasledujúcom obrázku je znázornené, ktoré členské štáty využívajú IAS:

- Poľsko, Maďarsko, Slovensko, Slovinsko, Grécko, Bulharsko, Česko a Lotyšsko oznámili, že systémami IAS sa zbiera a/alebo čistí viac ako 5 % odpadových vôd,
- Poľsko, Maďarsko, Grécko, Taliansko a Nemecko oznámili, že záťaž, ktorá sa zbiera a/alebo čistí systémami IAS, prekračuje 1 milión p. k.

Obr. 5 – Využívanie IAS v členských štátoch v roku 2016 [záťaž odpadovou vodou zo všetkých aglomerácií v jednotlivých členských štátoch, vyjadrená v miliónoch p. k. a v percentách celkovej vytvorenej záťaže]

3.2. Sekundárne alebo biologické čistenie

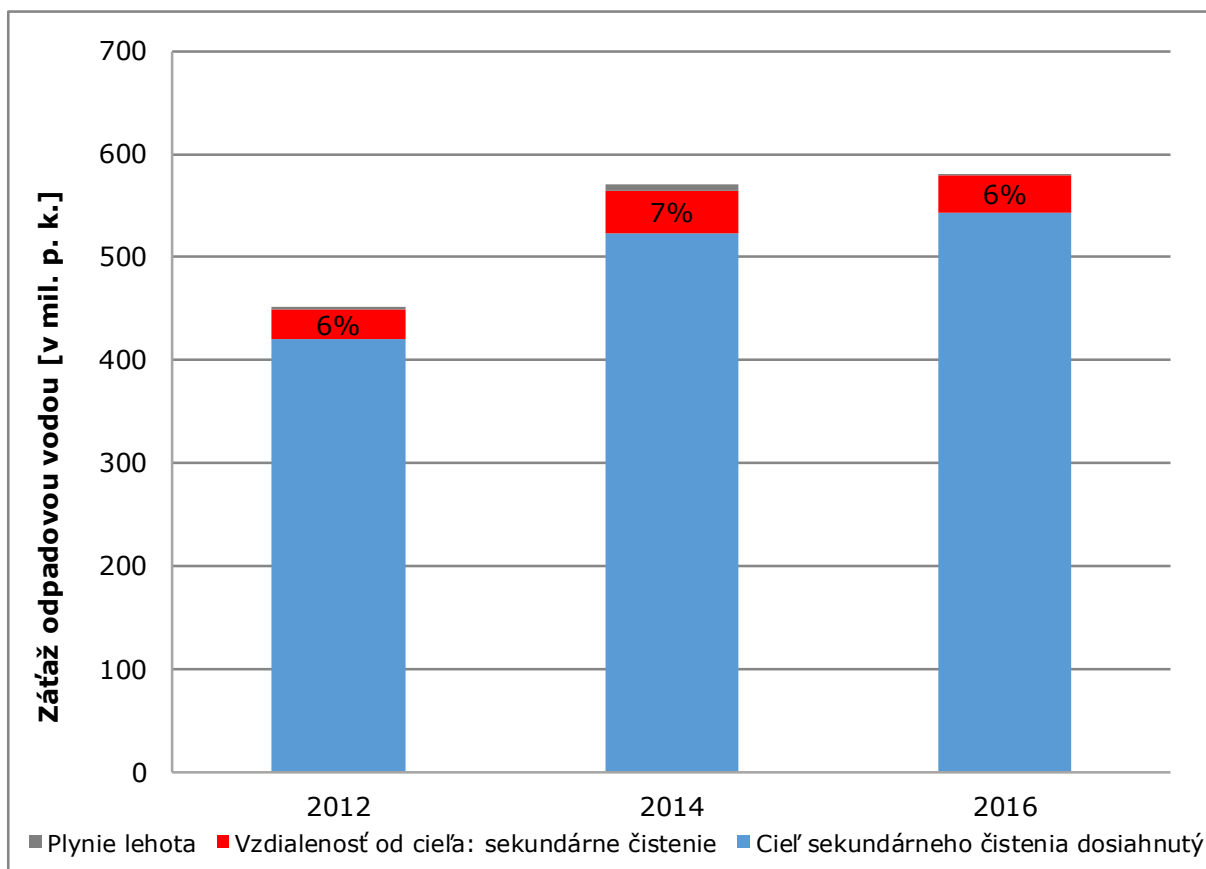
- 6 % zozbieranej záťaže odpadovou vodou (približne **37 miliónov** p. k.) musí ešte prejsť sekundárnym čistením v súlade s požiadavkami smernice o čistení komunálnych odpadových vôd.

Členské štáty musia vykonávať sekundárne čistenie¹⁵ v prípade všetkých aglomerácií nad 10 000 p. k. a aglomerácií nad 2 000 p. k., ktoré vypúšťajú odpadovú vodu do sladkých vôd

¹⁴ Komisia zaslala členským štátom, ktoré intenzívne využívajú IAS, formálnu výzvu s otázkou, či v prípadoch, v ktorých je to uskutočniteľné, zaviedli právnu povinnosť pripojenia ku kanalizačným sieťam.

¹⁵ Sekundárne čistenie dopĺňa odstraňovanie nerozpustných látok (primárne čistenie) rozkladaním organických látok pomocou baktérií.

a estuárov. V roku 2016 nebolo v EÚ sekundárne vyčistených a/alebo stále nespĺňalo požiadavky na vypúšťanie stanovené v smernici o čistení komunálnych odpadových vôd takmer 37 116 000 p. k. odpadových vôd zozbieraných aglomeráciami dosahujúcimi súlad so smernicou a aglomeráciami, ktoré súlad so smernicou nedosahujú.

Obr. 6 – Vzďialenosť od cieľa v prípade sekundárneho čistenia v EÚ na roky 2012 – 2016 [percentuálny podiel záťaže odpadovou vodou zo všetkých aglomerácií; táto záťaž nespĺňala v dotknutom roku kritériá súladu]

Do výpočtu vzdialenosti od cieľa nie je započítaných 300 000 p. k., ktoré mali stanovenú lehotu na rok 2016. Okrem toho nezozbieraná odpadová voda nebola vyčistená ani zahrnutá do výpočtu vzdialenosti od cieľa týkajúceho sa sekundárneho čistenia.

3.3. Náročnejšie alebo terciárne čistenie

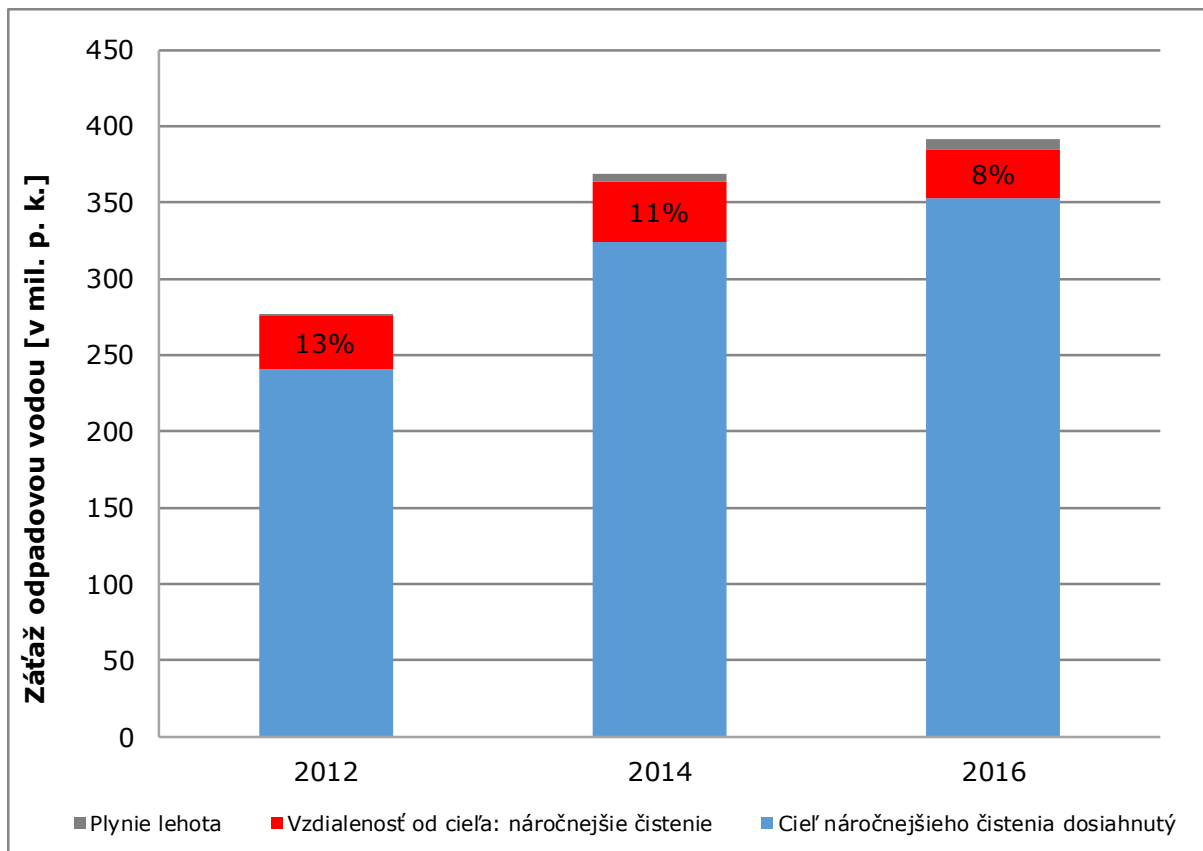
- **8 %** zozbieranej záťaže odpadovou vodou (takmer **32 miliónov** p. k.) musí ešte prejsť náročnejším čistením v súlade s požiadavkami smernice o čistení komunálnych odpadových vôd¹⁶.

Vo všeobecnosti musia členské štáty zabezpečovať náročnejšie čistenie¹⁷ v prípade aglomerácií nad 10 000 p. k., ktoré vypúšťajú odpadovú vodu do určených citlivých oblastí

¹⁶ V dokumente SWD(2019) 701 sa uvádza vzdialenosť od cieľa na úrovni 7 %. Na základe objasnenia napr. Cypru po zverejnení hodnotenia v dokumente SWD(2019) 701 sa percentuálna hodnota zvýšila približne o 1 %.

¹⁷ Náročnejšie čistenie spočíva v odstránení fosforu alebo dusíka (živín) v záujme ochrany vôd ohrozených eutrofizáciou. Môže sa pritom uskutočňovať aj dezinfekcia v záujme ochrany vôd na kúpanie alebo vôd mäkkýšov.

a ich povodí. V roku 2016 nebolo v EÚ náročnejšie vyčistených a/alebo nespĺňalo požiadavky na vypúšťanie stanovené v smernici o čistení komunálnych odpadových vôd takmer 31 780 000 p. k. záťaže odpadovou vodou zozbieranej všetkými aglomeráciami.

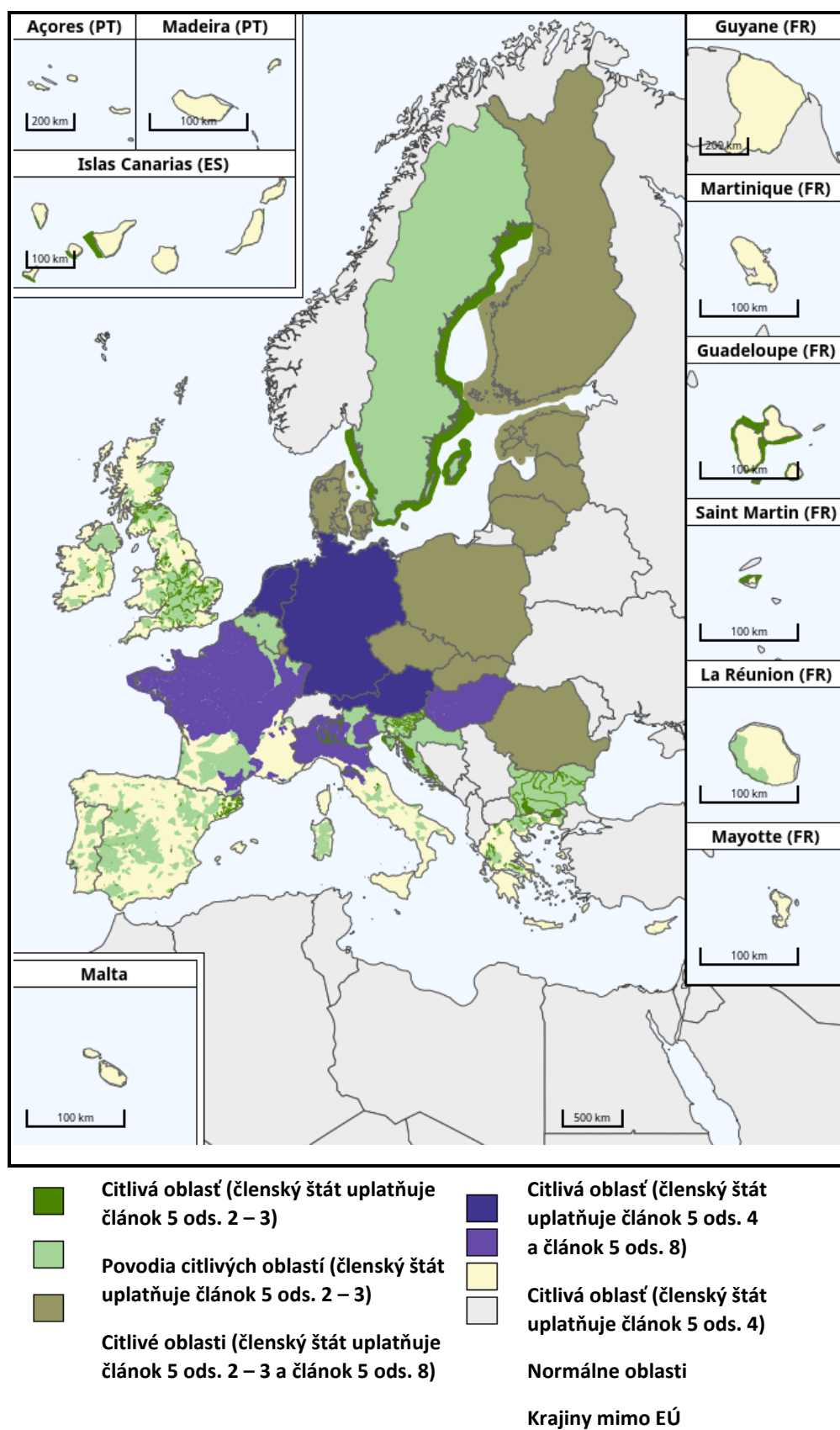

Obr. 7 – Vzďialenosť od cieľa v prípade náročnejšieho čistenia v EÚ na roky 2012 – 2016 [percentuálny podiel záťaže odpadovou vodou zo všetkých aglomerácií; táto záťaž nespĺňala v dotknutom roku kritériá súladu]

Vzďialenosť od cieľa neposkytuje úplný prehľad, pretože do výpočtu nebolo zahrnutých takmer 6 300 000 p. k., ktorým ešte neuplynula lehota. Okrem toho nebola zozbieraná odpadová voda vyčistená ani zahrnutá do výpočtu vzďialenosti od cieľa týkajúceho sa náročnejšieho čistenia.

3.3.1. Určenie citlivých oblastí členskými štátmi

Na štvrtine územia EÚ (24 %) sa náročnejšie čistenie nevyžaduje. Potreba náročnejšieho čistenia (t. j. v prípade citlivej oblasti) sa určuje na vnútroštátnej úrovni. V smernici o čistení komunálnych odpadových vôd sa stanovuje, že požadovaná úroveň čistenia závisí od citlivosti vodného útvaru, do ktorého sa odpadová voda vypúšťa. Ako je znázornené na mape uvedenej ďalej, niektoré krajiny určili ako citlivú oblasť celé svoje územie (na mape označené zelenou, modrou a fialovou farbou) a ďalšie určili len niekoľko oblastí (zelené časti v žltých oblastiach na mape).

Obr. 8 – Prehľad citlivých oblastí a povodí citlivých oblastí v EÚ v roku 2016.

Článok 5 ods. 2 – 3: náročnejšie čistenie v aglomeráciách nad 10 000 p. k.

Článok 5 ods. 4: 75 % odstraňovanie dusíka a fosforu

Článok 5 ods. 8: náročnejšie čistenie sa uplatňuje v celej krajine

4. NÁRODNÉ PROGRAMY NA REALIZÁCIU

Tento oddiel obsahuje zhrnutie informácií oznámených členskými štátmi podľa článku 17 smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, ktoré sa týkajú odhadovaných investičných nákladov na dosiahnutie súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd a očakávaných investičných nákladov na inštaláciu a obnovu infraštruktúry na zber a čistenie odpadovej vody.

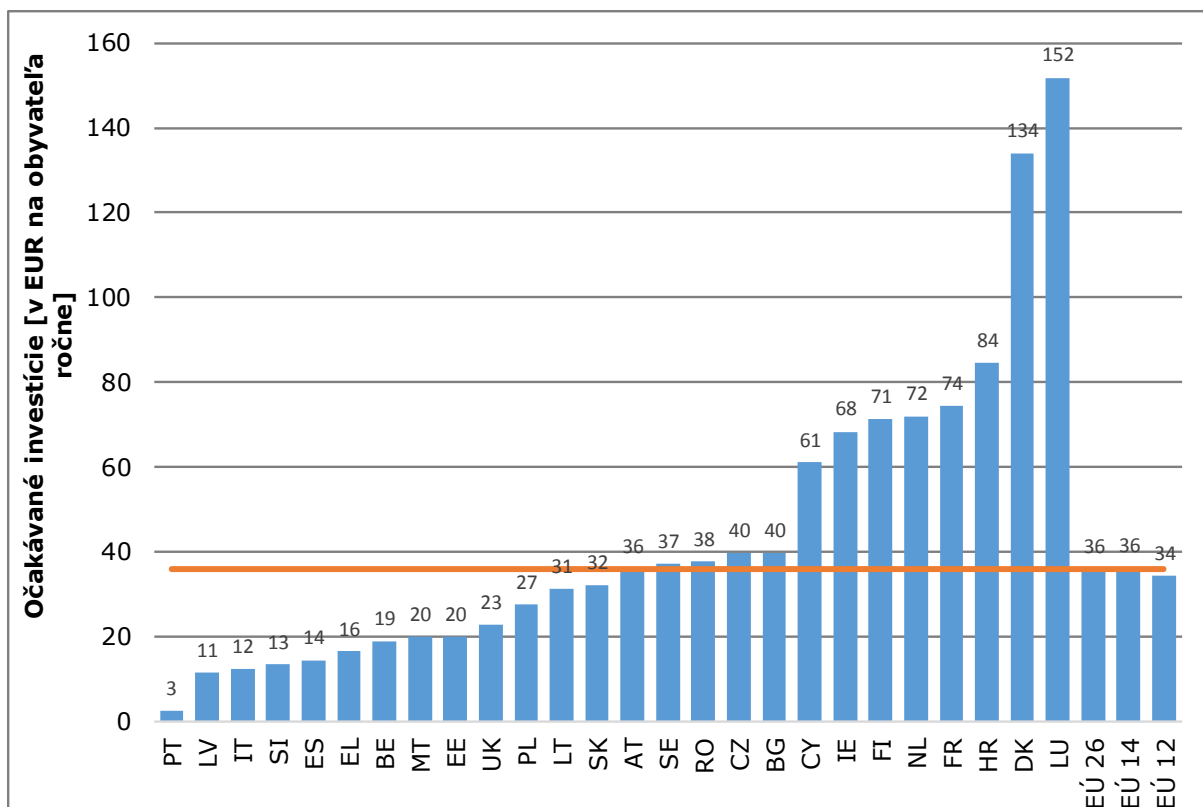
Vnútroštátne orgány¹⁸ odhadujú potrebné investície na dosiahnutie súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd, ktoré tvoria súčasť ich národných plánov, na celkových takmer **229 miliárd EUR**. Pozostávajú z prác na čistiarnach (odhadované náklady vo výške viac ako 166 miliárd EUR) a zberných systémoch (odhadované náklady vo výške takmer 63 miliárd EUR). Na porovnanie, OECD odhaduje, že krajiny EÚ budú musieť v rokoch 2020 až 2030 vynaložiť ďalších 253 miliárd EUR na dosiahnutie úplného súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd a na jeho udržanie¹⁹.

„Potrebné investície“ sa už zo svojej podstaty týkajú iba aglomerácií, ktoré nedosahujú súlad so smernicou, pričom sa v nich nezohľadňujú prevádzkové náklady ani náklady na udržiavanie infraštruktúry v dobrom stave tak, aby zostala v súlade so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd. Počet rokov, na ktoré sa tento odhad vzťahuje, sa v jednotlivých krajinách líši.

Na rozdiel od už opísaných „potrebných investícií“ sú „očakávané investičné náklady“ zo svojej podstaty odhadom budúcich investícií a zahŕňajú očakávané náklady na udržiavanie infraštruktúry v dobrom stave tak, aby zostala v súlade so smernicou. Počet rokov, na ktoré sa tento odhad vzťahuje, sa v jednotlivých krajinách líši. Z obrázka 7 vyplýva, že iba dve krajiny očakávajú investície vo výške viac ako 100 EUR ročne na obyvateľa. Väčšina krajín uvádza, že očakáva investície vo výške do 40 EUR ročne na obyvateľa. Údaje z obrázka 7 treba brať s rezervou, keďže všetky členské štáty neuvádzajú v správach podľa článku 17 všetky investičné náklady a náklady na údržbu. Okrem toho sa líši obdobie, za ktoré jednotlivé krajiny uvádzajú odhady. Belgicko ich uviedlo za roky 2009 – 2017 a Česko za roky 2016 – 2017. Na údaje na obrázku 7 môže mať vplyv aj veľkosť krajiny: Luxembursko sa tu javí ako krajina s najvyššími investíciami, ide však o jednu veľkú plánovanú investíciu v malej krajine.

¹⁸ 27 členských štátov a Spojené kráľovstvo, ktoré bolo vo vykazovacom období ešte členským štátom.

¹⁹ OECD, *Estimating investment needs and financing capacities for water-related investment in EU member countries* (Odhad potrebných investícií a finančných kapacít na investície do vodohospodárstva v členských krajinách EÚ): https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/economics/OECD_study_en.htm.

Obr. 9 – Programy členských štátov na realizáciu – očakávané ročné investičné náklady na obyvateľa v oblasti inštalácie a obnovy zberných systémov a čistiarní odpadových vôd [v EUR na obyvateľa ročne]

Poznámka: Nemecko a Maďarsko nepredložili žiadne údaje o očakávaných investíciách.
Oranžová čiara v grafe predstavuje očakávané priemerné ročné investičné náklady v EÚ.

5. PODPORA SÚLADU SO SMERNICOU

5.1. Financovanie a finančné investície

Komisia zaviedla niekoľko iniciatív na podporu úsilia o dosiahnutie úplného súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd. Patria k nim iniciatívy na zlepšenie plánovania investícií (napr. štúdia OECD, v ktorej sa uvádzajú porovnateľné údaje o stratégiách financovania a potrebných investíciách) a iniciatívy týkajúce sa financovania politiky súdržnosti EÚ (navrhovaná politika súdržnosti na roky 2021 – 2027 úzko súvisí s plánovaním vnútroštátnych investícií do udržateľného hospodárenia s vodami).

5.1.1. Stratégie financovania

OECD vydalo odporúčania na riešenie finančných výziev v členských štátoch s obmedzenými kapacitami financovania, v ktorých sú potrebné veľké investície. Rieši sa v nich lepšie využívanie existujúcich aktív a finančných zdrojov, minimalizovanie potrebných investícií a využívanie dodatočných zdrojov financovania²⁰.

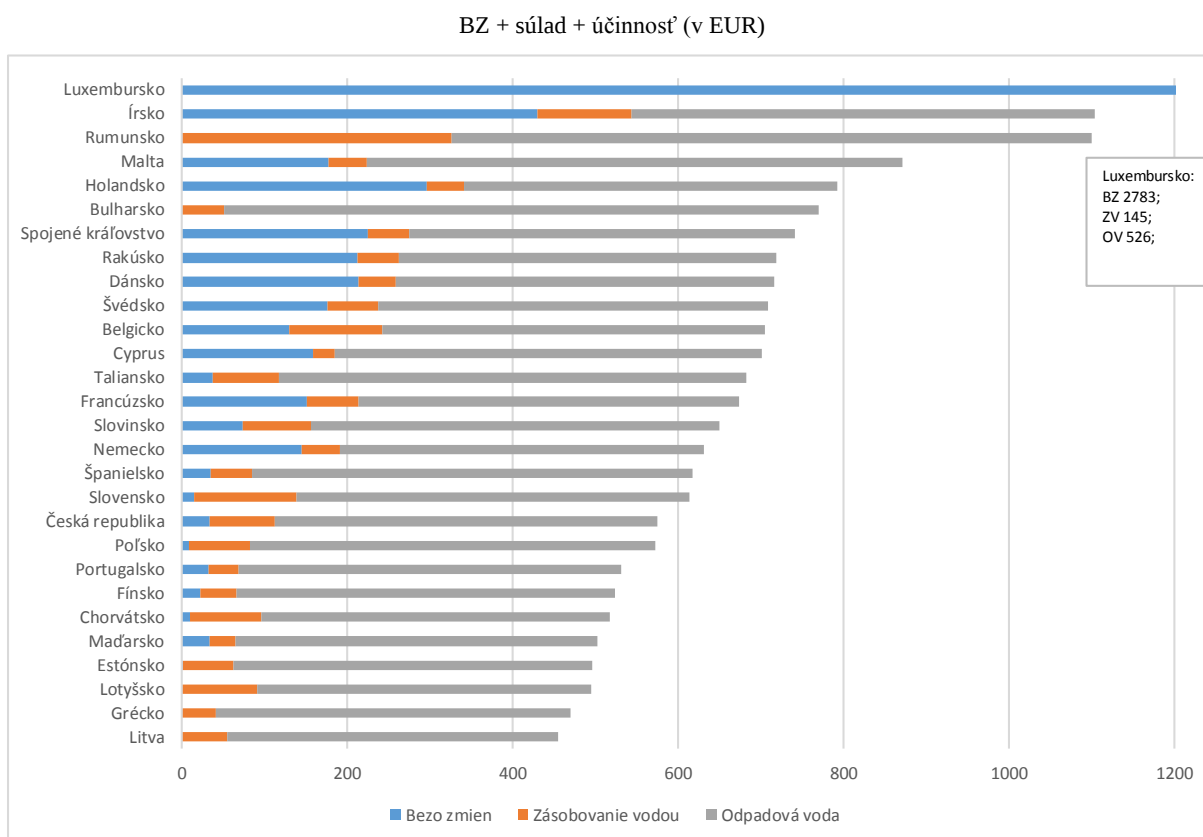
²⁰

Kapitola 5 štúdie OECD s názvom *Estimating investment needs and financing capacities for water-related investment in EU member countries* (Odhad potrebných investícií a finančných kapacít na investície do vodohospodárstva v členských krajinách EÚ): https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/economics/OECD_study_en.htm.

OECD navrhlo celkové investície potrebné na dosiahnutie súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd. Ďalej sa nachádza porovnávací prehľad kumulatívnych dodatočných výdavkov do roku 2030 na zásobovanie vodou a sanitáciu na obyvateľa, ktorý je kombináciou troch scenárov:

- bezo zmien (stimulovanie urbanizáciou),
- súlad so smernicou o pitnej vode a so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd a
- účinnosť (zníženie únikov pri zásobovaní vodou).

Investície potrebné v rokoch 2020 až 2030 na dosiahnutie úplného súladu 27 členských štátov a Spojeného kráľovstva so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd predstavujú celkovú kumulatívnu výšku 253 miliárd EUR.

Zdroj: analýza OECD vychádzajúca z údajov Európskej komisie a Eurostatu.

Vysvetlenie scenárov:

- scenár BZ (bezo zmien) sa týka výdavkov do roku 2030 v dôsledku populačného rastu,
- scenár ZV (zásobovanie vodou) sa týka výdavkov do roku 2030 na plnenie požiadaviek prepracovaného znenia smernice o pitnej vode,
- scenár OV (odpadová voda) sa týka výdavkov do roku 2030 na plnenie požiadaviek smernice o čistení komunálnych odpadových vôd.

Obr. 10 – Dodatočné výdavky na systémy odpadových vôd a pitnej vody do roku 2030 na obyvateľa [v EUR na obyvateľa] Zdroj: OECD (2020).

Z obrázka 9 vyplýva, že investície do infraštruktúry odpadových vôd na dosiahnutie súladu so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd tvoria najväčšiu časť celkových

dodatočných výdavkov. Dodatočné výdavky na obyvateľa v oblasti zásobovania vodou a sanitácie sa pohybujú od 500 EUR do 1 000 EUR.

Súhrnne môžeme dospieť k záveru, že **súčasný výdavky mnohých členských štátov sú príliš nízke na dosiahnutie súladu so smernicou a na jeho dlhodobé udržanie.**

5.1.2. *Financovanie z prostriedkov EÚ*

Svoju úlohu pri rozvoji infraštruktúry odpadových vôd zohrávajú aj európske fondy, najmä Európsky fond regionálneho rozvoja, a to vtedy, ak členským štátom chýba dostatok prostriedkov na investovanie do odvetvia odpadových vôd. Na roky 2014 – 2020 bolo pre členské štáty na hospodárenie s vodami vyčlenených z fondov politiky súdržnosti 15,4 miliardy EUR. Najväčšia časť plánovaného rozpočtu (približne 10,8 miliardy EUR) je určená na čistenie odpadových vôd vrátane budovania a modernizácie čistiarní a kanalizačných sietí, pričom určitá časť finančných prostriedkov je vyčlenená aj na nakladanie s kalom²¹. Očakáva sa, že v rokoch 2014 – 2020 pripoja členské štáty k novým alebo modernizovaným zariadeniam na čistenie odpadových vôd 17,7 milióna ľudí²². Táto podpora mobilizuje dodatočné vnútroštátne aj súkromné financie a je doplnená ďalšími zdrojmi financovania z prostriedkov EÚ, ako sú napríklad programy LIFE a Horizont 2020. V rokoch 2014 – 2018 sa z programov Horizont 2020 a LIFE spolufinancovalo viac ako 70 výskumných a inovačných projektov v oblasti odpadovej vody v celkovej výške viac ako 300 miliónov EUR.²³

Pre fondy politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 Komisia navrhla ako podmienku získania financovania národné investičné plány, aby sa zabezpečilo čo najefektívnejšie využívanie zdrojov.

5.2. **Presadzovanie právnych predpisov**

V súvislosti s väčšinou aglomerácií nedosahujúcich súlad so smernicou, ktoré sú uvedené v správach o vykonávaní smernice, sa vedú postupy v prípade nesplnenia povinnosti. Komisia systematicky rieši prípady, v ktorých dochádza k nedostatočnému alebo nesprávnemu uplatňovaniu smernice o čistení komunálnych odpadových vôd. V prípade krajín, ktoré vstúpili do EÚ v roku 2004 alebo neskôr, sa postupy začali v rokoch 2016 – 2018 a stále prebiehajú, pričom niektoré členské štáty (Lotyšsko a Litva) sa už blížia dosiahnutiu súladu a jeden prípad (Cyprus) sa rieši na Súdnom dvore. Začnú sa riešiť aj prípady týkajúce sa lehôt, ktoré uplynuli v rokoch 2014 a 2015. Súčasne s tým boli na vynesenie druhého rozsudku Súdnemu dvoru predložené staršie prípady. Súdny dvor vydal šesť rozsudkov, pričom v troch z nich sa členským štátom²⁴ ukladali pokuty a pravidelné penále vo výške

²¹ Európske štrukturálne a investičné fondy: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/EU-Level/ESIF-Categorisation-Intervention-Fields-with-filte/8m22-gy44> a https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/what/key-achievements/.

²² Európske štrukturálne a investičné fondy, spoločné ukazovatele, 2014 – 2020: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/4ij4-23vs>.

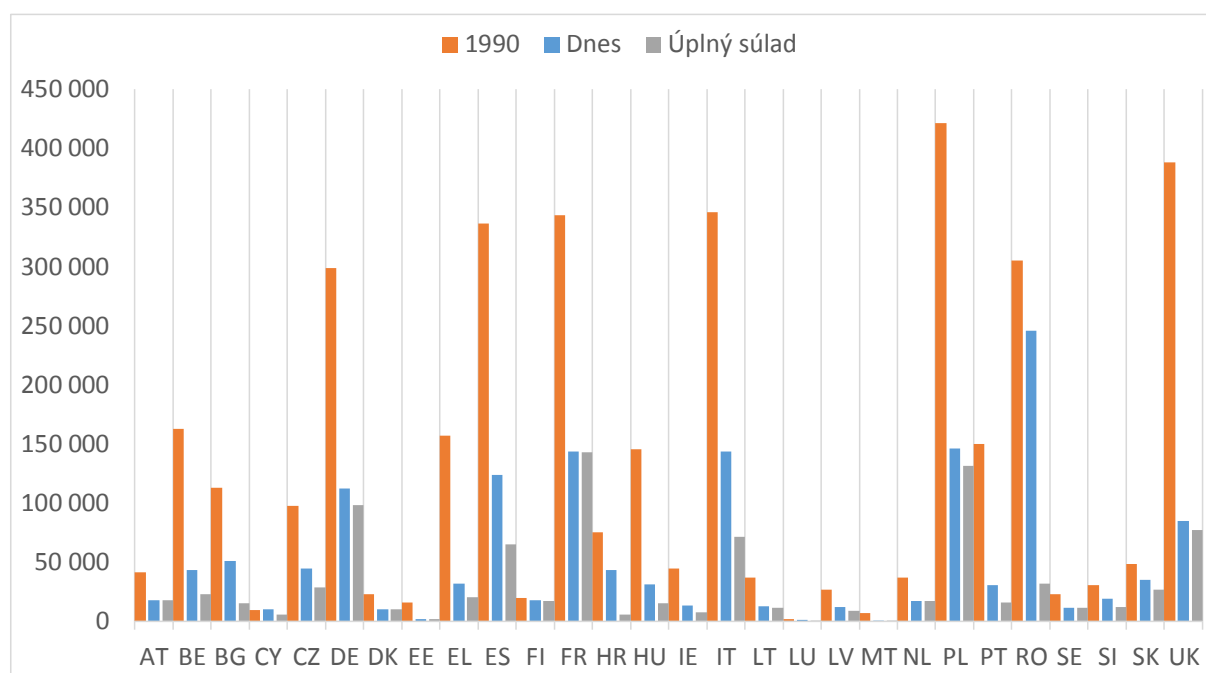
²³ Interné údaje agentúry EASME poskytnuté v roku 2019 útvaru ENV.C.2.

²⁴ C-205/17 (25.7.2018) Komisia/Španielsko, C-251/17 (31.5.2018) Komisia/Taliansko, C-328/16 (22.2.2018) Komisia/Grécko.

25 miliónov EUR (jednorazová platba) a vo výške približne 30 miliónov EUR ako pravidelné penále splatné každého pol roka.

6. VPLYV NA VODNÉ PROSTREDIE

Smernica o čistení komunálnych odpadových vôd zohráva kľúčovú úlohu pri udržaní celkovej odolnosti vodných ekosystémov a ochrane ich biodiverzity a je nevyhnutným predpokladom dosahovania cieľov rámcovej smernice o vode. Za posledných 30 rokov priniesol pokrok pri vykonávaní smernice o čistení komunálnych odpadových vôd podstatné zlepšenie kvality riek, jazier a morí. Na obrázku ďalej sa napríklad modeluje zníženie záťaže vstupujúcej do vodných útvarov, ktoré možno pripísať vykonávaniu smernice o čistení komunálnych odpadových vôd²⁵.

Obr. 11 – Zníženie záťaže BSK (v tonách za rok) v očistenej odpadovej vode

7. ZÁVERY

V tejto správe Komisia dospieva k záveru, že zber a čistenie komunálnych odpadových vôd v EÚ sa zlepšili. Zber a čistenie odpadových vôd podľa smernice o čistení komunálnych odpadových vôd predstavujú nevyhnutný krok na ceste k dosiahnutiu cieľov rámcovej smernice o vode.

Úplný súlad so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd sme však ešte nedosiahli. Vykonávanie tejto smernice si vyžaduje nepretržitú podporu zo strany členských štátov v podobe lepšieho plánovania investícií vrátane výhľadových plánov obnovy infraštruktúry odpadových vôd. Komisia zaviedla niekoľko iniciatív, ktoré majú členským štátom pomôcť pri dosahovaní súladu.

²⁵

Hodnotenie smernice o čistení komunálnych odpadových vôd [SWD(2019) 701]: <https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/pdf/UWWTD%20Evaluation%20SWD%20448-701%20web.pdf>.

Najväčšie výzvy pre odvetvie vodohospodárskych služieb predstavujú financovanie a plánovanie. Súčasné investície boli v množstve členských štátov vyhodnotené ako príliš nízke na dosiahnutie a udržanie dlhodobého súladu.

Komisia vyhodnotila smernicu o čistení komunálnych odpadových vôd²⁶ a v súčasnosti prebieha posúdenie vplyvu na účely posúdenia možností politiky s cieľom upraviť smernicu o čistení komunálnych odpadových vôd tak, aby bola vhodná pre budúcnosť.

²⁶ Vráťane plánu obnovy Európy: <https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe>.